

Souhrnná teritoriální informace Bosna a Hercegovina

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským úřadem ČR v Sarajevu (Bosna a Hercegovina)
ke dni 30.4.2020 26. 8. 2020 13:53

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled (s.2)
2. Zahraniční obchod a investice (s.11)
3. Vztahy země s EU (s.15)
4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR (s.18)
5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu (s.24)
6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu (s.31)
7. Kontakty (s.38)

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled

Bosna a Hercegovina (BA) je středně příjmová země s transformující se ekonomikou, ležící v srdci regionu západního Balkánu. Země disponuje velkým bohatstvím nerostných surovin (hnědé a černé uhlí, rudy železa a barevných kovů, probíhá průzkum potencionálních nalezišť ropy a zemního plynu) a potenciálem rozvoje obnovitelných zdrojů energie. Má tradici průmyslové výroby (těžební, energetický, metalurgický, chemický, dřevozpracující, strojírenský průmysl), její konkurenceschopnost však byla oslabena ozbrojeným konfliktem na počátku 90. let a nedokončeným procesem ekonomické transformace. BA patří k nejméně hospodářsky rozvinutým zemím regionu.

BA usiluje o získání statusu kandidáta na členství v EU a její vztahy s EU se řídí Stabilizační a asociační dohodou s EU z r. 2008. Proces přípravy na členství a realizace potřebných ekonomických reforem komplikuje decentralizovaný politický systém a častá blokáda rozhodovacích procesů z důvodu nedostatečného konsensu mezi politickými subjekty. Pro další hospodářský rozvoj země je nezbytné zlepšení regulace a podnikatelského prostředí a zvýšení efektivity státem řízených podniků, které mají v ekonomice BA v evropském srovnání nezvykle velký vliv. Hospodářství BA dlouhodobě trápí vysoká nezaměstnanost, rozsáhlý černý trh práce a masivní emigrace pracovní síly do zahraničí.

Charakteristická pro BA je velká míra decentralizace státu. Celostátní vláda má omezené kompetence, které zahrnují zahraniční politiku, cla, monetární politiku, imigraci a v omezené míře dopravu a spoje. Ostatní oblasti jsou v kompetenci dvou entit, ze kterých se BA skládá, tj. Federace Bosny a Hercegoviny a Republiky srbské, resp. autonomního Distriktu Brčko. Nejdůležitějšími aktéry v oblasti hospodářské politiky tak jsou jednotlivé entity. Větší z nich, Federace Bosny a Hercegoviny, se navíc skládá z deseti kantonů, které mají vlastní vlády a parlamenty s pravomocemi v hospodářské a sociální oblasti. Důsledkem tak je, že v různých regionech BA platí odlišné daňové a pracovní právní předpisy či investiční pobídky.

Z hlediska rizikovosti úvěrů je BA zařazována mezi země s vysokou úrovní rizika. OECD dlouhodobě zařazuje BA do nejvyšší kategorie 7. Agentura Moody's hodnotí suverénní rating BA zařazením do kategorie B3.

Podkapitoly:

- 1.1. [Oficiální název státu, složení vlády](#)
- 1.2. [Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení \(vč. národnosti, náboženských skupin\)](#)
- 1.3. [Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let \(nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti\). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.](#)
- 1.4. [Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let](#)
- 1.5. [Platební bilance \(běžný, kapitálový, finanční účet\), devizové rezervy \(za posledních 5 let\), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba](#)
- 1.6. [Bankovní systém \(hlavní banky a pojišťovny\)](#)
- 1.7. [Daňový systém](#)

1.1 Oficiální název státu, složení vlády

Oficiální název státu: česky - Bosna a Hercegovina, bosensky/chorvatsky/srbsky - Bosna i Hercegovina (BiH), anglicky - Bosnia and Herzegovina

Složení vlád

Rada ministrů Bosny a Hercegoviny (celostátní vláda)

Ministerstvo	Politická strana	Jméno

Předseda Rady ministrů BA	SNSD	Zoran Tegeltija
Ministerstvo zahraničních věcí (místopředseda Rady ministrů BA)	SDA	Bisera Turković
Ministerstvo financí (místopředseda Rady ministrů BA)	HDZ BiH	Vjekoslav Bevanda
Ministerstvo bezpečnosti	SDA	Selmo Cikotić
Ministerstvo obrany	DF	Sifet Podžić
Ministerstvo spravedlnosti	HDZ BiH	Josip Grubeša
Ministerstvo zahraničního obchodu a ekonomických vztahů	SNSD	Staša Košarac
Ministerstvo dopravy a spojů	SNSD	Vojin Mitrović
Ministerstvo pro lidská práva a uprchlíky	nestráník	Miloš Lučić
Ministerstvo pro občanské záležitosti	HDZ BiH	Ankica Gudeljević

Rada ministrů BA byla jmenována dne 23.12.2019. Ministr pro lidská práva a uprchlíky nebyl zatím jmenován.

Vláda Federace BA (entitní vláda)

Ministerstvo	Politická strana	Jméno ministra
Předseda vlády FBA	SDA	Fadil Novalić
Ministerstvo financí (místopředsedkyně vlády FBA)	HDZ BiH	Jelka Miličević
Ministerstvo obchodu	SBB	Zlatan Vujanović
Ministerstvo vnitra	SDA	Aljoša Čampara

Ministerstvo spravedlnosti	HDZ BiH	Mato Jozić
Ministerstvo průmyslu, energetiky a hornictví	SBB	Nermin Džindić
Ministerstvo dopravy a spojů	HDZ BiH	Denis Lasić
Ministerstvo práce a sociálních věcí(místopředseda vlády FBA)	SBB	Vesko Drljača
Ministerstvo pro přesídlené osoby a uprchlíky	SDA	Edin Ramić
Ministerstvo pro záležitosti veteránů a invalidů	SDA	Salko Bukvarević
Ministerstvo zdravotnictví	HDZ BiH	Vjekoslav Mandić
Ministerstvo školství a vědy		<i>Neobsazeno</i>
Ministerstvo kultury a sportu	HDZ BiH	Zora Dujmović
Ministerstvo plánování	HDZ BiH	Josip Martić
Ministerstvo zemědělství, vodního a lesního hospodářství	SDA	Šemsudin Dedić
Ministerstvo rozvoje, podnikání a řemesel	SDA	Amir Zukić
Ministerstvo životního prostředí a turismu	SBB	Edita Djapo

Vláda působí v tzv. technickém mandátu (v demisi). Na základě výsledků všeobecných voleb z října 2018 by mělo dojít ke jmenování nové vlády, k tomuto kroku však zatím nedošlo. Předpokládá se, že politické složení nové vlády bude podobné.

Vláda Republiky srbské (entitní vláda)

Ministerstvo	Politická strana	Jméno ministra
Předseda vlády	SNSD	Radovan Višković

Ministerstvo spravedlnosti (místopředseda vlády)	SNSD	Anton Kasipović
Ministerstvo plánování, stavebnictví a životního prostředí (místopředsedkyně vlády)	SNSD	Srebrenka Golić
Ministerstvo financí	SNSD	Zora Vidović
Ministerstvo obchodu a turismu	DEMOS	Suzana Gašić
Ministerstvo vnitra	SNSD	Dragan Lukać
Ministerstvo průmyslu, energetiky a hornictví	SP	Petar Djokić
Ministerstvo dopravy a spojů	DNS	Djordje Popović
Ministerstvo zdravotnictví a sociálních věcí	SNSD	Alen Šeranić
Ministerstvo hospodářství a podnikání	NDP	Vjekoslav Petričević
Ministerstvo práce a záležitostí veteránů a invalidů	SP	Duško Milunović
Ministerstvo pro záležitosti rodin, mládeže a sportu	SP	Sonja Davidović
Ministerstvo školství a kultury	UJEDINJENA SRPSKA	Natalija Trivić
Ministerstvo pro vědecký a technologický rozvoj, vysokoškol.vzdělávání a inform.společnost	SNSD	Srdan Rajčević
Ministerstvo zemědělství, vodního a lesního hospodářství	SNSD	Boris Pašalić
Ministerstvo pro evropskou integraci a mezinárodní spolupráci	SNSD	Zlatan Klokić

Ministerstvo pro správu a místní samosprávu	DNS	Lejla Rešić
---	-----	-------------

Vláda byla jmenována 17.12.2018.

1.2 Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin)

Údaje o počtu a hustotě obyvatelstva vycházejí z výsledků sčítání obyvatel, jež proběhlo v r. 2013.

Počet obyvatelstva

- Bosna a Hercegovina jako celek: 3 531 159 obyv.
- Federace Bosny a Hercegoviny: 2 219 220 obyv.
- Republika srbská v BA: 1 228 423 obyv.
- Distrikt Brčko: 83 516 obyv.

Hustota obyvatelstva: 69 obyvatel/km²

- **porodnost** (podíl živě narozených na 1000 obyvatel): 8,8
- **přirozený přírůstek** (rozdíl mezi počtem narození a počtem úmrtí na 1000 obyvatel): - 0,14 %
- **průměrný očekávaný životní věk:** 76,7 let, 73,7 muži, 80 ženy
- ženy tvoří 51,1 %, muži 48,9 %
- **počet obyvatelstva podle věku:** 0-14 let: 13,36 % 15-24 let: 11,97 % 25-54 let: 46,2 % 55-64 let: 14,43 % 65+ let: 14,05 %

Podle sčítání lidu provedeného v roce 2013 bylo **národnostní složení** následující:

- Bosňáci: 1 770 614 (50,1 %)
- Srbové: 1 087 597 (30,8 %)
- Chorvati: 543 798 (15,4 %)
- ostatní (Jugoslávci, příslušníci národnostních menšin, osoby odmítající se národnostně zařadit): 70 623 (%)

Náboženské složení:

- 40 % muslimů
- 31 % pravoslavných
- 15 % římských katolíků
- 5% ateistů
- dále mj. také 3139 řeckých katolíků (0,07 %), 1823 protestantů (0,04 %) a 228 židů (0,005 %).

Bosenská diaspora v zahraničí (první, druhá a třetí generace) dosahuje podle údajů Ministerstva pro lidská práva a uprchlíky BA odhadem 1,7 mil. osob. Podle stejného zdroje, 1.196.577 osob narozených v BA žilo v r. 2011 ve čtrnácti zemích s nejvyšším počtem BA emigrantů. Jedná se o (v uvedeném pořadí): Chorvatsko, Německo, Rakousko, Srbsko, USA, Slovinsko, Švýcarsko, Švédsko, Austrálii, Kanadu, Itálii, Dánsko, Černou Horu a Norsko). Ve válečných letech

1992–1995 opustilo BA nebo bylo vnitřně vysídleno (podle údajů UNDP) asi 2,2 mil. osob. Vrátila se asi polovina, proces návratů dosáhl vrcholu v letech 2002–2003, od té doby klesá.

1.3 Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.

	2015	2016	2017	2018	2019
HDP (v mld. EUR)	14,62	15,29	16,04	17,1	17,91*
HDP na osobu (v EUR)	4155	4355	4578	4891	-
Reálný růst HDP (v %)	3,5	2,4	2,7	3,0	2,7*
Inflace (průměr v %)	3,5	1,0	1,3	1,4	0,6
Nezaměstnanost (v %; zdroj: ILO)	27,5	25,1	21,9	18,4	15,69

* odhad (údaj o růstu HDP vychází z výsledků za první tři čtvrtletí)

Zdroj: Statistický úřad BA

BA zažívala v posledních letech mírný hospodářský růst. Ten přispěl ke snížení zaměstnanosti a zvýšil příjmy státního rozpočtu, zároveň byl ale nedostatečný z hlediska rozvojových potřeb BA a stál na křehkých základech (zvýšené výdaje veřejných rozpočtů, nedostatečné investice). Již ke konci roku 2019 se projevilo ekonomické ochlazení související zejména s globálním ekonomickým vývojem a zpomalením ekonomiky EU.

V této fázi zasáhla BA epidemie koronaviru. Světové banka předpokládá, že v jejím důsledku dojde v BA ke snížení HDP o 2,5 %, dojde-li k dramatičtějšímu průběhu krize tak o 4,2 %. To v případě základního scénáře odpovídá průměru regionu západního Balkánu, v případě negativního scénáře se jedná o výsledek mírně lepší, než je průměr regionu. V r. 2021 se očekává návrat ekonomickému růstu 3,4 %.

Rizika v souvislosti s dopady pandemie koronaviru pro BA vyplývají zejména z velké míry závislosti ekonomiky na zahraničním obchodu (odvětví jako automobilový, obuvnický, textilní či nábytkářský průmysl jsou silně exportně orientovaná a někdy také závislá na dodávkách materiálu ze zahraničí). Další slabiny představuje křehký trh práce s vysokou mírou nezaměstnanosti a rozsáhlou neformální ekonomikou a malá kapacita veřejných rozpočtů. Výhodou BA je naopak relativně dobrý stav veřejných rozpočtů, stabilní a likvidní bankovní sektor či nižší závislosti na příjmech z cestovního ruchu.

1.4 Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

Aktuální státní rozpočet

Vzhledem k decentralizovanému ústavnímu uspořádání BA je decentralizovaná i správa veřejných financí. Celostátní vláda disponuje relativně omezeným rozpočtem, větší rozpočtové zdroje mají jednotlivé entity.

Celostátní rozpočet pro r. 2020 byl schválen ve výši 509 mil. EUR na výdaje celostátních institucí a 413 mil. EUR na obsluhu zahraničního dluhu (centrální vláda spravuje zahraniční finanční závazky i jménem entit, které mají samy výrazně větší rozpočet, proto je podíl obsluhy státního dluhu na rozpočtu takto vysoký). Podobně jako v r. 2019 došlo k mírnému navýšení výdajů na dlouhodobě podfinancované centrální instituce, a to asi o 3 %. V předcházejícím období se výše výdajů na fungování celostátních institucí vzhledem k jejich omezeným pravomocem a také komplikovanému nalézání kompromisu mezi politickými aktéry ohledně jejich financování několik let neměnila. Zároveň v meziročním srovnání o 2 % poklesly výdaje na obsluhu zahraničního dluhu, což je projevem relativně nízkého zadlužení. Rozpočet na r. 2020 byl schválen po téměř sedmi měsících rozpočtového provizoria v červenci.

Entitní orgány **Federace Bosny a Hercegoviny** přijaly původně na r. 2020 rozpočet ve výši 2,53 mld. EUR. Ten je oproti rozpočtu na předchozí rok vyšší o 1,15 mld., což bylo ale způsobeno tím, že bylo do entitního rozpočtu nově zahrnuto důchodové pojištění. U ostatních položek rozpočtu došlo k mírnému snížení. V souvislosti s opatřeními nutnými na boj proti ekonomickým důsledkům ekonomické krize byl v dubnu 2020 rozpočet navýšen na 2,8 mld. EUR, tedy asi o 11 %.

Rozpočet druhé entity, **Republiky srbské**, na rok 2020 obnáší 1,75 mld. EUR což je o 55,42 miliónů více než doplněný rozpočet pro rok 2019.

Rozpočtová bilance

Rozpočtová bilance BA

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019*	2020*
Rozpočtová bilance (jako % HDP)	-2	0,7	1,2	2,4	2,5	-0,5	-3,7

* Odhad

Zdroj: Světová banka

Veřejné finance BA jsou **v celkově dobré kondici**, i když celková kapacita veřejných rozpočtů není velká. Významný shodek veřejných rozpočtů zaznamenala BA naposledy v návaznosti na světovou finanční krizi v r. 2014. V následujících letech byly veřejné rozpočty BA přebytkové či vyrovnané. V důsledku pandemie koronaviru se veřejné rozpočty BA pravděpodobně dostanou v r. 2020 do schodku, který Světová banka odhaduje na 3,7 % HDP.

Celkové zadlužení veřejných rozpočtů je na relativně nízké úrovni, v r. 2019 představovalo podle dat Ministerstva financí BA 31,4 % HDP. Historicky nejvyšší úroveň dosáhla míra zadlužení vůči HDP v r. 2014 (40,6 %), od té doby postupně klesala.

1.5 Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba

Platební bilance BA (2014 - 2018)

v mil. EUR	2015	2016	2017	2018	2019
I. Běžný účet v mil. EUR	-741	-720	-697	-633	-632
II. Kapitálový účet v mil. EUR	177	154	175	161	162
III. Finanční účet v mil. EUR	-452	-420	-405	-349	-275
Devizové rezervy v mil. EUR	4400	4872	5397	5942	6440

Zdroj: Centrální banka BA

1.6 Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Centrální banka BA (CB BA) byla založena Daytonskou dohodou a zahájila činnost 11. 8. 1997. CB BA je politicky nezávislou institucí, která působí na celém území státu. Řídí monetární politiku státu za pomoci Měnové rady (Currency Board).

Tři základní cíle činnosti Měnové rady jsou:

1. fixní kurz, který je specifikován zákonem (1 EUR = 1,95583 BAM)
2. zajištění dostatku volné měny pro veškeré závazky CB BA v BAM
3. plná konvertibilita všech závazků CB BA v BAM vůči měně, ke které je BAM pevně vázána, tedy vůči EUR

Proces privatizace bank je ukončen, z velkých zahraničních bank na BA trhu působí: UniCredit, Ziraat Bank, BBI, Raiffeisen Bank, Intesa Sanpaolo Bank, SBER Bank.

Komerční banky jsou v Bosně a Hercegovině registrovány podle entitních zákonů o bankách a jejich činnost kontrolují entitní Bankovní agentury.

Mezi významné komerční banky patří:

- Bosna Bank International d.d.
- Intesa Sanpaolo banka d. d.
- Privredna Banka Sarajevo d.d.
- Raiffeisen Bank d.d.
- SBER Bank d.d.
- Turkish Ziraat Bank Bosnia d.d.
- Union Banka d.d.
- UniCredit Bank d. d.

zdroj: Centrální banka BA

Mezi významné pojišťovny patří:

- Uniqa osiguranje
- Triglav
- Merkur
- BSO
- Sarajevo osiguranje

1.7 Daňový systém

Nepřímé daně

Od 1. 1. 2006 je v Bosně a Hercegovině zaveden systém daně z přidané hodnoty (DPH, bosensky PDV). Daň se vybírá ve všech fázích a stupních výrobního a oběžného cyklu v jednotné výši 17 % pro veškeré zboží i služby. V současné době probíhá odborná debata ohledně eventuálního rozdělení sazby na sníženou pro nezbytné životní potřeby (potraviny, léky a pod.) a plnou sazbu pro zbytek, případně zvýšení jednotné daně až na 24 %. Zvýšení jednotné daně je však ekonomickými analytiky i ekonomickými ministry odmítáno, neboť by to znamenalo útlum a podvázání ekonomického růstu a zvýšení již tak velké nezaměstnanosti včetně snížení životní úrovně obyvatel země. Úplné znění Zákona o dani z přidané hodnoty je k dispozici na webových stránkách [Správy pro nepřímé zdanění](#) (v místních jazycích: Uprava za indirektno/neizravno oporezivanje, anglicky: Indirect Taxation Administration).

Přímé daně

Daň z příjmů fyzických a právnických osob na celém území BA je na úrovni 10 %. V současnosti tyto platby (na důchody a invalidní pojištění, pojištění v nezaměstnanosti, zdravotní pojištění a v RS v BA ještě i do tzv. „Dětského fondu“) v průměru dosahují cca 64 % čisté mzdy ve FBA a cca 42 % čisté mzdy v RS v BA. Jen odvody zaměstnance na sociální pojištění činí v FBA 31 % a v RS v BA 33 % z hrubé mzdy, zaměstnavatel k tomu přidává ještě 10,5 %. Tím se BA řadí k zemím s nejdražší pracovní silou v regionu. To také přispívá k jedné z nejvyšších měr nezaměstnanosti v Evropě. Daňový systém, s výjimkou daně z přidané hodnoty (viz výše), je doposud v kompetenci entit. Obě entity, FBA a RS v BA, mají vlastní zákony, které upravují přímé daně a daňové sazby. Daňové sazby nejsou mezi FBA a RS v BA harmonizovány.

Daň z kapitálových zisků (např. úroků) je 10 %.

Podrobné informace o daních v BA lze najít v anglické publikaci [Agentury pro podporu investic FIPA](#).

2. Zahraniční obchod a investice

Podkapitoly:

- 2.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo
- 2.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU
- 2.3. Komoditní struktura
- 2.4. Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)
- 2.5. Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)
- 2.6. Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

2.1 Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo

	2015	2016	2017	2018	2019
Vývoz z BA (mld. EUR)	4,7	5,0	5,8	6,3	5,88
Dovoz do BA (mld. EUR)	7,9	8,3	9,4	10,0	9,97
Obrat (mld. EUR)	12,6	13,3	15,2	16,3	15,82
Saldo (mld. EUR)	-3,2	-3,3	-3,6	- 3,7	- 4,09
Pokrytí D/V (v %)	59,5	60,1	61,7	63,0	59,0

Zdroj: Statistický úřad BA

2.2 Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

EU je nejvýznamnější obchodní partner BA. V r. 2019 činil **obchod s EU** 66 % celkového obchodního obrátu BA. Vývoz zboží do EU představoval 4,3 mld. EUR a dovoz 6,2 mld. EUR. Obchodní deficit BA s EU se v průběhu roku prohloubil o 24 %.

Z hlediska teritoriální struktury BA **vývozu** byly v r. 2019 nejvýznamnějšími obchodními partnery BA v tomto pořadí Německo, Chorvatsko, Srbsko, Itálie a Rakousko. Z hlediska **dovozu** byly nejvýznamnějšími partnery Německo, Itálie, Srbsko, Turecko a Chorvatsko.

Obchodní výměna s nejvýznamnějšími obchodními partnery BA v r. 2019 (mil. EUR)

Země	Vývoz	Dovoz
------	-------	-------

Německo	857	1 195
Itálie	665	1 193
Chorvatsko	716	1 033
Srbsko	669	1 099
Rakousko	557	369
Turecko	150	493

Zdroj: Statistický úřad BA

2.3 Komoditní struktura

Nejvýznamnějšími odvětvími BA hospodářství z hlediska exportu jsou ocelářství a výroba hliníku či chemický průmysl. Narůstající význam má výroba autodílů pro zahraniční výrobce automobilů. Dalšími významnými sektory jsou nábytkářství a výroba obuvi a textilu. BA je také významným vývozcem elektrické energie. Z hlediska dovozu hrají nejvýznamnější roli ropné produkty, potraviny a suroviny pro místní průmysl.

Nejvýznamnějšími položkami vývozu byly v r. 2019 železo a ocel, stroje, produkty chemického průmyslu, elektrická energie a obuv.

Nejvýznamnějšími položkami dovozu byla minerální paliva, potraviny, produkty chemického průmyslu, automobily a železo a ocel.

2.4 Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)

Obchod mezi BA a EU se řídí podle **Stabilizační a asociační dohody** z r. 2013. Na základě dohody došlo k vytvoření zóny volného obchodu mezi BA a EU.

BA je dále členem **Středoevropské zóny volného obchodu (CEFTA)**. BA k CEFTA přistoupila v r. 2007 a dalšími členy v současné době jsou Albánie, Moldavsko, Černá Hora, Severní Makedonie a Kosovo. Smlouva ruší technické bariéry pro dovoz a vývoz zboží a značně redukuje administrativu včetně procesu certifikace zboží. Smlouva představuje trh s téměř 30 miliony obyvatel a plnou liberalizaci nejméně 90 % sortimentu.

BA má dále uzavřené **dohody o volném obchodu s Evropským sdružením volného obchodu (ESVO) a s Tureckem** (dohoda s Tureckem byla podepsána v r. 2019, ze strany BA však zatím nebyla ratifikována).

Bezcelní průmyslové zóny jsou součástí celního prostoru BA, kde zboží do nich uložené se nepovažuje za dovezené, pokud není uvolněno do volného oběhu a nepodléhá jiným celním procedurám ani jiné manipulaci, než jaká je stanovena v příslušné celní legislativě. Bezcelní zóny se nacházejí v městských lokalitách Vogošča, Visoko, Bijeljina a Mostar.

2.5 Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

Podle údajů Centrální banky BA zaznamenala BA za první tři čtvrtletí r. 2019 příliv přímých zahraničních investic ve výši **440 mil EUR**. To by znamenalo, že v r. 2019 došlo ke značnému nárůstu oproti předchozímu roku (401 mil. EUR) a že

příliv zahraničních investic v r. 2019 byl největší za posledních 11 let, tedy od světové finanční krize. Historicky nejvíce zahraničních investic přiteklo v r. 2007 (1 329 mil. EUR), následně přinesla krize výrazné snížení objemů investic. V posledních třech letech se příliv investic relativně stabilizoval. **Celkový objem přímých zahraničních investic** na konci roku 2018 představoval 7,3 mld. EUR. Celkový objem zahraničních investic v poměru k HDP zůstává ale relativně nízký (podle UNCTAD 41,9 % v r. 2018).

Investiční prostředí v Bosně a Hercegovině je hodnoceno jako složité a těžko předvídatelné. Problémem jsou nepřehledný právní systém, nízká kvalita státní správy a vysoká míra korupce, složitý systém sociálních odvodů a rozsáhlý neformální sektor ekonomiky. Jako přednosti trhu BA jsou hodnoceny kvalifikovaná levná pracovní síla, blízkost EU a nízké přímé a nepřímé daně (pro informace o investičním prostředí doporučujeme [Business Barometer](#) vydávaný Komorou zahraničních investorů BA).

Teritoriální struktura investic

Z hlediska celkového objemu investic v letech 1994 - 2018 jsou podle Agentury pro podporu zahraničních investic (FIPA) největšími zahraničními investory v BA:

- Rakousko (1,36 mld. EUR)
- Chorvatsko (1,17 mld. EUR)
- Srbsko (1,04 mld. EUR)
- Slovinsko (0,55 mld. EUR)
- Nizozemsko (0,45 mld. EUR)
- Rusko (0,36 mld. EUR)
- Německo (0,35 mld. EUR)
- Itálie (0,33 mld. EUR)

Odvětvová struktura investic

V letech 1994 až 2018 směřovalo podle FIPA nejvíce investic do těchto odvětví:

- zpracovatelský průmysl (34 %)
- bankovníctví (25 %)
- telekomunikace (12 %)
- obchod (12 %)
- realitní sektor (4 %)
- služby (5 %)

V rámci zpracovatelského průmyslu jsou nejvýznamnějšími odvětvími z hlediska zahraničních investic výroba ropných derivátů a dalších paliv, potravinářství a výroba ostatních nekovových minerálních výrobků (zejména průmysl stavebních hmot).

Podrobnější informace je možné nalézt na internetových stránkách [Agentury pro podporu zahraničních investic \(FIPA\)](#).

2.6 Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Zahraniční investice se řídí **Zákonem o politice přímých zahraničních investic v Bosně a Hercegovině** (Zakon o politici direktnih stranih ulaganja u Bosni i Hercegovini) z r. 1998 ve znění pozdějších předpisů zveřejněném v úředním věstníku č. 17/98, 13/03, 48/10 i 22/15.

Zákon je velmi liberální a zaručuje zahraničním investorům v podstatě stejné podmínky jako domácím. Zaručen je volný

transfer kapitálu v kterékoli valutě, zahraniční investice jsou osvobozeny od cla, daňové sazby jsou stejné jako pro domácí investory, umožněno je zaměstnávání zahraničních pracovníků apod. Jediné omezení se týká podniků, vyrábějících nebo obchodujících se zbraněmi, municí, výbušninami pro vojenské využití, vojenským zařízením a veřejným informováním, kde nesmí zahraniční podíl přesáhnout 49 %. Jednotlivé investice musí být registrovány jak u celostátních, tak u entitních orgánů.

Investiční pobídky se liší v jednotlivých entitách Bosny a Hercegoviny (Federace Bosny a Hercegoviny a Republika srbská) a v Distriktu Brčko. Aktuální přehled investičních pobídek v jednotlivých oblastech je k dispozici na internetových stránkách [Agentury pro podporu zahraničních investic \(FIPA\)](#).

3. Vztahy země s EU

BA je jednou ze zemí, které mají s EU uzavřenu **Stabilizační a asociační dohodu**. Dohoda byla uzavřena v r. 2008 a vstoupila v platnost v r. 2015. Na základě dohody došlo k postupnému vytvoření zóny volného obchodu mezi BA a EU.

BA je považována za potenciální kandidátskou zemi EU (závěry Evropské rady z r. 2003) a v r. 2016 podala **příhlášku ke členství v EU**. Zatím se však BA nepodařilo dosáhnout statusu kandidátské země. V květnu 2019 **vydala Evropská komise stanovisko** k pokroku BA v přípravě na členství. V něm EK konstatovala, že se BA nachází v rané fázi přípravy na členství v EU. EK doposučila řadu reforem i v hospodářské oblasti, např. zlepšení podnikatelského prostředí, zefektivnění fungování státních podniků, zlepšení fungování právního státu, zlepšení fungování státní správy, zvýšení úsilí v boji proti korupci či omezení fragmentace trhu BA.

Rada EU od r. 2009 jmenuje **zvláštního zmocněnce EU pro BA**. Úkolem zmocněnce je podpora procesu integrace BA do EU a pokračování implementace mírového procesu v BA. Funkce zvláštního zmocněnce je v současné době personálně spojena s funkcí vedoucího Delegace EU v Bosně a Hercegovině.

Občané EU mohou cestovat do BA za účelem krátkodobého pobytu bez nutnosti žádat o **vízum**. Pro občany BA neplatí vízová povinnost při vstupu do zemí Schengenského prostoru, pokud jsou držiteli biometrického pasu.

Podkapitoly:

- 3.1. [Zastoupení EU v zemi](#)
- 3.2. [Obchodní vztahy země s EU](#)
- 3.3. [Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU](#)

3.1 Zastoupení EU v zemi

Delegace Evropské Unie v Bosně a Hercegovině (Delegation of the European Union to Bosnia and Herzegovina)

Adresa ústředí:

Skenderija 3a, 71000 Sarajevo, Bosna a Hercegovina

Tel: +387 33 254-700

Fax: +387 33 666-037

Kancelář v Banja Luce

Gunduliceva 24 A, 78000 Banja Luka

Tel: +387 51 257-031

Fax: +387 51 257-890

Kancelář v Brčku

Kantardzica 10, 76000 Brčko

Tel: +387 49 233-040/1

Fax: +387 49 216-217

Kancelář v Mostaru

Nikole Subica Zrinjskog 4, 88000 Mostar

Tel: +387 36 333 607, +387 36 333 608

Fax: +387 36 310 607

Email: delegation-bih@eeas.europa.eu

Web: www.europa.ba

Facebook: www.facebook.com/europa.ba

Twitter: <http://twitter.com/eubih>

3.2 Obchodní vztahy země s EU

Obchodní výměna mezi EU a BA v letech 2018 a 2019								
	2018				2019			
	Vývoz do BA	Dovoz z BA	Obrat	Saldo	Vývoz do BA	Dovoz z BA	Obrat	Saldo
Celkem	5 962	4 439	10 401	-1 523	6 176	4 289	10 465	-1 887

Zdroj: Statistický úřad BA, údaje v mil. EUR

3.3 Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU

IPA

EU jako instituce je nejvýznamnějším poskytovatelem finanční pomoci v BA. Od r. 1996 poskytla pomoc ve výši 3,5 mld. EUR.

Nejvýznamnějším finančním nástrojem, prostřednictvím kterého financuje EU projekty v BA, je **Nástroj předvstupní pomoci IPA** (Instrument for Pre-Accession Assistance) spravovaný Generálním ředitelstvím EK pro sousedství (DG NEAR). V druhé fázi programu IPA II (2014-2020) je na projekty v BA alokováno 552,1 mil. EUR. Z toho v letech 2018-2020 bude moct BA využít fondy ve výši 314,9 mil. EUR. Prioritními oblastmi IPA II v BA jsou:

- Vláda práva a základní práva
- Konkurenceschopnost a inovace
- Vzdělání, zaměstnanost a sociální politiky
- Doprava

Kromě IPA II je v BA využíván ještě **Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva**, který rozděljuje ročně cca 1-2 mil. EUR a spravuje ho Generální ředitelství EK pro rozvojovou spolupráci (DG DEVCO).

Delegace EU v Sarajevu má na starosti identifikaci projektů a výběrová řízení. Všechny **nabídky a výzvy k předkládání**

návrhů (nejen z BA) jsou pravidelně zveřejňovány na [internetových stránkách EU](#).

Další informace lze též získat na internetových stránkách [Delegace EU v Sarajevu](#).

4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

Podkapitoly:

- 4.1. Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let
- 4.2. 10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu
- 4.3. Vzájemná výměna v oblasti služeb
- 4.4. České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce
- 4.5. Smluvní základna mezi oběma státy
- 4.6. Zahraniční rozvojová spolupráce

4.1 Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let

Bilance bilaterálního obchodu (v tis. EUR)

	2015	2016	2017	2018	2019
Vývoz z ČR	112 326	127 328	143 225	152 962	163 452
Dovoz do ČR	65 254	63 129	88 411	124 480	128 297
Obrat	177 580	190 457	231 636	277 442	291 750
Saldo	+ 47 072	+ 64 199	+54 814	+ 28 482	+ 35 155

Zdroj: Český statistický úřad

4.2 10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu

Nejvýznamnější položky vývozu z ČR do BA v r. 2019

Kód zboží	Název zboží	Stat. hodnota EUR(tis.)
8703	Osobní automobily a jiná motorová vozidla	32 909
8517	Telefonní přístroje, včetně telefonů pro celulární síť nebo jiné bezdrátové sítě	10 737
3402	Prostředky povrchově aktivní prací čisticí aj.	6 356
2716	Energie elektrická	6 021
2106	Přípravky potravinové j.n.	5 389

4403	Dřevo surové i odkorněně bez dřevní běli mízy	4 763
8471	Stroje automat zprac dat jednotky snímače ap.	4 275
2710	Oleje minerální a z nerostů živičných (ne surové)	3 969
7409	Desky, plechy, pásy měděné o síle nad 0,15 mm	3 352
7019	Vláknna skleněná a výrobky z nich	2 827

Zdroj: Český statistický úřad

Nejvýznamnější položky dovozu z BA do ČR v r. 2019

Kód zboží	Název zboží	Stat. hodnota EUR(tis.)
2716	Energie elektrická	61 624
9401	Sedadla (jiná než sedadla čísla 9402)	6 456
2836	Uhličitany peroxouhličitany apod.	6 207
8708	Části, součásti a příslušenství motorových vozidel čísel 8701 až 8705	5 542
8421	Odstředivky, přístroje k filtrování, čištění	3 609
8409	Části, součásti pro motory pístové	3 580
6403	Obuv se svrškem z usně	2 838
9503	Tříkolky,kolob.;kočárky pro panenky;panenky;hračky ost;modely;puzzle	1 995
8548	Odpad a zbytky galvanických článků, baterií a elektrických akumulátorů	1 926

2842	Soli kyselin peroxokyselin anorganické ostat	1 353
------	---	-------

Zdroj: Český statistický úřad

4.3 Vzájemná výměna v oblasti služeb

Bilance vzájemné výměny služeb s BA:

Statistika platební bilance v oblasti služeb vydávaná ČNB uvádí pro vzájemnou výměnu ČR-BA následující hodnoty:

Rok 2019

- Kredit pro ČR: 573 mil. Kč
- Debet: 185,8 mil. Kč
- Bilance: 387,2 mil. Kč

Rok 2018

- Kredit pro ČR: 786,2 mil. Kč
- Debet pro ČR: 145 mil. Kč
- Bilance: 641,2 mil. Kč

Rok 2017

- Kredit pro ČR: 611,4 mil. Kč
- Debet pro ČR: 131,7 mil. Kč
- Bilance: 479,7 mil. Kč

Zdroj: Česká národní banka

Struktura exportu služeb, nejvíce vyvážené služby (2019):

Název položky	vývoz v tis. Kč
Cestovní ruch (zejména pracovní cesty)	183 800
Doprava	163 400
Ostatní podnikatelské služby (zejména odborné a poradenské služby v oblasti řízení)	117 300

Struktura importu služeb, nejvíce dovážené služby (2019):

Název položky	dovoz v tis. Kč
Ostatní podnikatelské služby (zejména odborné a poradenské služby v oblasti řízení)	84 100
Doprava	83 800

Zdroj: Česká národní banka

4.4 České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

Podle statistik Centrální banky Bosny a Hercegoviny **celkový objem investic** českých firem v BA na konci r. 2018 představoval 12,2 mil. EUR. ČR tak nepatří mezi významné zahraniční investory v BA.

V BA působí několik **dceřinných firem českých společností** v oblasti dopravních staveb (OHL ŽS, AŽD Praha). Další české firmy mají v BA dceřinné společnosti zabývající se prodejem léčiv (PRO.MED.CS), energetických zařízení (Bluetherm), službami v oblasti životního prostředí (GEOtest, Dekonta) či outsourcingovými službami (Storsen).

Vztahy mezi ČR a BA v oblasti investic negativně poznamenala **zmařená investice společnosti ČEZ** do uhelného dolu a elektrárny Gacko. Plánovaná investice 1,4 mld. EUR se měla stát v té době největší zahraniční investicí v BA. Smlouva s energetickou společností Elektroprivreda Republike srpske (ERS) byla podepsána v r. 2007, ERS ale následně nesplnila své závazky. Zmařená investice byla řešena Mezinárodním arbitrážním soudem, který v r. 2014 uznal nároky ČEZ.

4.5 Smluvní základna mezi oběma státy

Platné smlouvy (v ekonomické oblasti):

- Dohoda mezi ČR a BA o zamezení dvojího zdanění v oboru daní z příjmu a z majetku byla podepsána v Praze 22. 11. 2007. Dohoda vstoupila v platnost dne 12. 5. 2010.
- Protokol o dodatku k Dohodě o podpoře a ochraně investic byl podepsán 17. 4. 2002 v Sarajevu. Protokol vstoupil v platnost 3. 6. 2010. Původní Dohoda o podpoře a ochraně investic vstoupila v platnost na základě vzájemné notifikace dne 30. 5. 2004.
- Dohoda o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvem zahraničního obchodu a ekonomických vztahů BA. Podepsána v Praze dne 18.3.2010, vstup v platnost dne 10.11.2010.
- Smlouva mezi BA a ČR o mezinárodní silniční dopravě byla podepsána dne 22. 5. 2013 v Lipsku. Smlouva vstoupila v platnost dne 1. 6. 2015. Smlouvy vytváří komplexní rámec pro provozování mezinárodní silniční osobní a nákladní dopravy.
- Úmluva mezi Československou republikou a Federativní lidovou republikou Jugoslávií o sociálním pojištění. Podepsána v Bělehradě v r. 1957. V současné době probíhají jednání o nové smlouvě o sociálním zabezpečení, která se nachází v závěrečné fázi. Vzájemné vztahy v této oblasti se zatím řídí smlouvou z r. 1957.

Vývoj smluvních vztahů mezi ČR a BA v ekonomické oblasti v souvislosti se vstupem ČR do EU

Dne 22. 5. 1998 byla podepsána první bilaterální obchodní dohoda mezi ČR a BA. Dohoda vstoupila v platnost 11. 10. 2001 a byla zveřejněna ve Sbírce zákonů BA a Sbírce mezinárodních smluv ČR. Její obsah se však stal neslučitelný se závazky ČR vůči EU, a proto byla její platnost ukončena dohodou stran k 1. 5. 2004. Platnost dalších smluvních dokumentů

byla ukončena z téhož důvodu k 1. 5. 2004. Týká se to:

- Ujednání o spolupráci při odhalování případů porušování celních a devizových předpisů mezi ČSSR a SFRJ ze dne 12. 11. 1976 (dohodou stran)
- Obchodní a plavební smlouva mezi Republikou Československou a Královstvem Srbů, Chorvatů a Slovinců ze dne 14. 11. 1928 (dohodou stran)
- Ujednání o poštovních a telekomunikačních službách mezi ČSSR a SFRJ ze dne 24. 10. 1975 (jednostrannou výpovědí ze strany ČR)
- Dodatkové dohody ze dne 10. 4. 1948 k výše zmíněné Obchodní a plavební smlouvě z 14. 11. 1928 (jednostrannou výpovědí ze strany ČR)
- Dohody mezi vládou ČSR a vládou FLRJ o spolupráci ve veterinární oblasti ze dne 21. 6. 1957 (jednostrannou výpovědí ze strany ČR)
- Dohody mezi Československou socialistickou republikou a vládou Socialistické republiky Jugoslávie o spolupráci na úseku veterinárním ze dne 16. 6. 1965 (jednostrannou výpovědí ze strany ČR)

4.6 Zahraniční rozvojová spolupráce

Vývoj rozvojové spolupráce ČR a BA

Spolupráce České republiky, resp. bývalého Československa, s tehdejší Republikou Bosna a Hercegovina byla započata bezprostředně po vyhlášení nezávislosti BA v roce 1992, kdy s ní tehdejší ČSFR navázala diplomatické styky. V době války v letech 1992 až 1995 na území BA působily české nevládní organizace (Člověk v Tísni, Caritas atd.), které zajišťovaly humanitární pomoc. Diplomatičké zastoupení ČR v BA bylo v Sarajevu otevřeno na začátku roku 1996. Oficiální rámec získala česká poválečná pomoc BA na základě Usnesení vlády ČR č. 765 z 21. 7. 1999, které prostřednictvím vydání státních dluhopisů alokovalo celkem 2 mld. Kč na financování řešení důsledků kosovské krize v jihovýchodní Evropě. Na základě tohoto usnesení byly do gesce pěti resortních ministerstev ČR (Ministerstvo obrany/MO, Ministerstvo vnitra/MV, Ministerstvo zahraničních věcí/MZV, Ministerstvo průmyslu a obchodu/MPO a Ministerstvo zemědělství/MZe) převedeny finanční prostředky určené na realizaci definovaných programových okruhů. V BA byly v rámci prostředků získaných z těchto tzv. „kosovských dluhopisů“ na základě příslušných resortních pravidel a směrnic implementovány sektorové programy schvalované vždy usnesením vlády ČR.

Rekapitulujeme-li rozvojovou spolupráci ČR s BA v tomto období, pak v letech 1997–2000 se zaměřila především na poválečnou obnovu a v následujícím období 2000–2005 směřovaly projekty zejména do obnovy a rozvoje důlního průmyslu a energetiky. Svým usnesením č. 302 ze dne 31. 3. 2004 definovala vláda ČR Bosnu a Hercegovinu jako jednu z prioritních zemí pro dlouhodobou rozvojovou spolupráci.

Program dvoustranné rozvojové spolupráce na léta 2018-2023

Jednou z pěti prioritních zemí zahraniční rozvojové spolupráce je BA i v současné době. Aktuálně se tato oblast vzájemných vztahů řídí Programem dvoustranné rozvojové spolupráce ČR a BA na léta 2018 - 2023. Program stanovuje následující prioritní oblasti:

- Ekonomický růst (zvýšení podílu výroby energie z obnovitelných zdrojů ve vybraných geografických oblastech Bosny a Hercegoviny s vhodnými podmínkami)
- Udržitelné nakládání s přírodními zdroji (zlepšení ochrany, využití a rozvoje vodních zdrojů, kvality vody, obnova vodních zdrojů, eliminace znečištění, zvýšení dostupnosti kvalitní pitné vody, nakládání s odpadními vodami, včetně systémových opatření)
- Řádná demokratická správa věcí veřejných (vytvoření efektivních, odpovědných a transparentních institucí na všech

úrovních veřejné správy)

Program B2B a Challenge Fund

Vedle tzv. programové spolupráce uplatňuje ČR v BA i další nástroje rozvojové spolupráce. České firmy v BA např. využívají [program B2B](#) České rozvojové agentury určený na podporu podnikatelských záměrů s pozitivním rozvojovým dopadem. BA je také jednou ze zemí, kde jsou realizovány projekty v rámci [partnerství ČR a Rozvojového programu OSN \(UNDP\) pro Cíle udržitelného rozvoje OSN \(SDGs\)](#). Tzv. Challenge Fund, který ČR v rámci tohoto partnerství financuje, je zaměřen na podporu implementace SDGs v BA prostřednictvím přenosu know how soukromého a nevládního sektoru z ČR. České firmy se mohou hlásit s návrhy projektů do pravidelně zveřejňovaných výzev. V rámci programu Expertise on Demand jsou potom umožňovány stáže českých expertů v institucích BA.

Rozpočet rozvojové spolupráce

Rok	2015	2016	2017	2018
Objem rozvojové pomoci (ODA) v mil. Kč	91,38	74,13	82,39	138,44

5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu

Důlní, těžební a ropný průmysl

Bosna a Hercegovina disponuje rozsáhlým přírodním bohatstvím. Těží se hnědé a černé uhlí, železná ruda, bauxit, zinek a olovo. Příležitosti pro české firmy existují zejména v oblasti zařízení pro těžbu uhlí. Uhelny sektor je pro Bosnu a Hercegovinu strategickým odvětvím (odhadované zásoby dosahují 2,6 mld. tun, v r. 2018 se vytěžilo více než 14 mil. t.). Odbyt uhlí je zajištěn v tepelných elektrárnách, které jsou stejně jako doly ve vlastnictví státních firem. Vybavení dolů je z velké části zastaralé a nevyhovující. Důlní provozy nutně potřebují nové těžební stroje, dopravní zařízení a moderní systémy řízení. Investice jsou však zatím jen velice omezené a brání jim nedostatek finančních prostředků a neefektivní fungování celého odvětví. Prostředky na investice do perspektivních důlních provozů by v budoucnu mohla uvolnit restrukturalizace těžebního průmyslu, její brzká realizace však není pravděpodobná. Novým významným odvětvím by se v Bosně a Hercegovině v budoucnu mohla stát těžba ropy a zemního plynu. Od r. 2021 by měl být o několik nových lokalit rozšířen průzkum potencionálních nalezišť. Bosna a Hercegovina v současné době disponuje pouze omezenou infrastrukturou pro dopravu, zpracování a skladování ropy. V případě zahájení komerční těžby je možné očekávat rozvoj tohoto odvětví.

Energetický průmysl

Výroba elektrické energie v roce 2018 dosáhla 19 160 GWh. Produkce elektřiny značně přesahuje domácí spotřebu. Země je na prvním místě v regionu západního Balkánu z hlediska vývozu elektřiny. Tepelné elektrárny se podílejí na energetickém mixu z 60 %, zbytek je tvořen vodními elektrárnami a jen nepatrným zastoupením dalších zdrojů. Zařízení tepelných elektráren je z velké části zastaralé a má být nahrazeno stavbou nových kapacit. V počáteční fázi je stavba nového bloku elektrárny v Tuzle. Další bloky jsou plánovány v Ugljeviku, Gacku a Bánovići, příprava projektů se ale protahuje. Na financování a realizaci většiny nových elektráren se mají podílet čínské firmy. Pro stávající bloky Tuzla 6 a Kakanj 7, u nichž se počítá s pokračováním výroby, byla zahájena příprava projektu jejich odsíření. Státní energetické společnosti připravují také řadu projektů výstavby vodních elektráren. Municipality, ale i soukromé společnosti, plánují realizaci výstavby produkčních zdrojů elektřiny i tepla z biomasy, převážně dřevní. Velké rozvojové možnosti se přisuzují využití zemědělské biomasy pro energetické účely. Vše směřuje k dlouhodobému udržení cíle vlády, kterým je 40% podíl obnovitelných zdrojů energie na celkovém energetickém mixu. Projekty se však realizují ze zdrojů zahraničních investorů, donorů či prostřednictvím zvýhodněných půjček od mezinárodních finančních institucí. Příležitosti pro uplatnění českých firem jsou tak subdodávky pro výstavby či modernizace tepelných i vodních elektráren a díky zkušenosti z projektů, realizovaných v rámci české zahraniční rozvojové spolupráce, i dodávky zařízení a technologií pro získání a využití biomasy v energetice.

Nábytkářský průmysl

Těžba dřeva a dřevozpracující průmysl se řadí mezi jedny z nejdůležitějších odvětví výrobního sektoru. V r. v r. 2018 tento sektor vyvezl zboží v hodnotě 850 mil. EUR, tedy 14 % exportu Bosny a Hercegoviny. Nejedná se jen o prodej pouhé kulatiny či stavebního řeziva. Většinu této hodnoty tvoří vývoz nábytku, jehož výroba má v Bosně a Hercegovině tradici i značný růstový potenciál. Místní výrobci realizují své prodeje v různých cenových segmentech, od produkce pro nadnárodní prodejní řetězce, až po zakázkovou výrobu pro luxusní designové prodejny na trzích s vysokou kupní silou. Rostoucí poptávka po místní produkci vyžaduje rozšiřování či modernizaci výrobních kapacit prostřednictvím nákupů strojů a technického vybavení pro primární i sekundární zpracování dřeva, jako jsou dřevoobráběcí stroje, pily, frézky, hoblovky, sušárny, lisu, stroje na laminování a dýchování, apod.

Lesy pokrývají 50 % území Bosny a Hercegoviny, avšak samotná těžba především ve státních podnicích, které obhospodařují 80 % lesních ploch, je málo efektivní. Podniky k zajištění potřebného růstu těžby potřebují moderní techniku, což nabízí příležitosti v dodávkách zejména manipulačních a dopravních zařízení do obtížného terénu.

ICT

Na významu nabývá sektor informačních a komunikačních technologií. Přibývá místních startupů i zahraničních investorů, kteří v Bosně a Hercegovině zakládají centra pro poskytování IT a dalších sdílených podnikových služeb. Pro české firmy se otevírají nové příležitosti v souvislosti s potřebou digitalizace firemních procesů místního průmyslu, která je podmínkou pro posilování konkurenceschopnosti malých a středních firem z Bosny a Hercegoviny na trhu EU. Roste zájem o digitální řešení v oblasti inteligentního řízení dopravy a chytrých měst, což je oblast, na kterou v současné době zaměřují pozornost mezinárodní donoři. Je možné očekávat příležitosti také v oblasti digitalizace státní správy, jež je zatím na nízké úrovni. Navzdory překážkám, které představuje zejména omezená kapacita lidských zdrojů a absence strategie rozvoje sektoru na straně státu, je možné očekávat, že význam ICT v hospodářství Bosny a Hercegoviny dále poroste.

Zábava a volný čas

V Bosně a Hercegovině, zejména v okolí hlavního města, jsou populární zimní sporty. Obyvatelé Sarajeva mohou vy--užívat dvě olympijská lyžařská střediska Jahorinu a Bjelašnici, a to dokonce i pro noční lyžování. Střediska pomalu investují do svého rozvoje, zdaleka však nejsou využity nabízené možnosti. Zájem o lední hokej či krasobruslení je limitován absolutním nedostatkem ledových ploch. V Sarajevu jsou během zimní sezóny k dispozici pouze dvě kluzišť. Maloobchodní nabídka lyžařských potřeb a oblečení je omezená. S růstem zájmu o sjezdové, běžkové lyžování či o snowboard se dá předpokládat i růst poptávky. To je šance pro české výrobce sportovního náčiní či oblečení ale i pro firmy, které se mohou podílet na budování nezbytné infrastruktury zimních sportovišť.

Zemědělský a potravinářský průmysl

Domácí spotřeba potravin je ze sedmdesáti procent zabezpečena dovozem. Značný potenciál rozvoje je především v živočišné výrobě, která se podílí čtyřmi pětinaми na celkové zemědělské produkci. Zvýšení efektivity provozů se neobejde bez zásadní změny existujícího modelu chovu, který je založen na velkém množství hospodářských jednotek – domácností a malých farem. Zaměření na větší provozy umožní farmářům snížit jednotkové náklady na pořízení nutného vybavení, jako jsou dojící zařízení, chladicí zásobníky, zařízení pro přepravu a manipulaci s močůvkou a pevnými hnojivy a též automatická venti-lační a krmicí zařízení. Mlékárny a masokombináty musí prioritně investovat do předčističek odpadních vod, likvidace pevných odpadů a modernizace porážkových a balících linek. K dalšímu rozvoji zemědělské výroby by mohlo přispět, že po uvolnění dovozu mléka otevřela EU v uplynulém roce svůj trh také pro drůbeží maso a vaječné výrobky z Bosny a Hercegoviny. Zajímavou příležitostí pro angažování českých firem v Bosně a Hercegovině může být i využití bioplynu, vznikajícího v zemědělském prostředí, pro výrobu elektrické energie a tepla.

Podkapitoly:

- 5.1. [Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty](#)
- 5.2. [Kalendář akcí](#)

5.1 Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

Perspektivní položky pro český export

Perspektivní sektor	Konkrétní příležitosti

Důlní, těžební a ropný průmysl	HS 3602 – Připravené výbušniny, jiné než prachové výmetné složky
	HS 3603 – Zápalnice; bleskovice; roznětky nebo rozbušky; zažehovače; elektrické rozbušky
	HS 3709 – Nádrže, cisterny, kádě a podobné nádoby pro jakékoliv materiály (jiné než stlačený nebo zkvapalněný plyn), ze železa nebo oceli, o objemu převyšujícím 300 l, též vybavené vložkou nebo tepelnou izolací, avšak nevybavené mechanickým nebo tepelným zařízením
	HS 8428 – Ost. zvedací, manipulační, nakládací nebo vykládací zařízení
	HS 8429 – Samohybné buldozery, stroje na vyrovnávání terénu, rypadla, ap. s pohonem
	HS 8430 – Ostatní srovnávací, vyrovnávací (nivelační), škrabací, hloubicí, pěchovací, zhutňovací, těžební (dobývací) nebo vrtací stroje, pro zemní práce, těžbu rud nebo nerostů; beranidla a vytahovače pilot; sněžové pluhy a sněžové frézy
	HS 8431 – Části a součásti jeřábů, vozíků, buldozerů, fréz aj.
HS 8602 – Ost. lokomotivy a malé posunovací lokomotivy	

Energetický průmysl	HS 8402 – Parní kotle zvané „na přehřátou vodu“
	HS 8403 – Kotle k ústřednímu vytápění, jiné než parní kotle
	HS 8404 – Pomocná zařízení pro použití s kotli; kondenzátory pro parní pohonné jednotky
	HS 8406 – Parní turbíny
	HS 8410 – Vodní turbíny, vodní kola a jejich regulátory
	HS 8413 – Čerpadla na kapaliny, též vybavená měřicím zařízením; zdviže na kapaliny
	HS 8415 – Stroje přístroje klimatizační
	HS 8429 – Samohybné buldozery, stroje na vyrovnávání terénu, rypadla, ap. s pohonem
	HS 8501 – Elektrické motory a generátory (kromě generátorových soustrojí)
	HS 8504 – Elektrické transformátory, statické měniče a indukory
	HS 8507 – Elektrické akumulátory, včetně separátorů
Nábytkářský průmysl	HS 8302 – Úchytky, kování ap. výrobky z obecných kovů k nábytku, dveřím, schodištím apod.
	HS 8465 – Obráběcí stroje pro opracování dřeva, korku, kostí ap.
	HS 8208 – Nože a řezné čepele pro stroje nebo mechanická zařízení

ICT	HS 8471 – Zařízení pro automatické zpracování dat a jejich jednotky; snímače ap.
	HS 85310 – El.přístroje signalizační, bezpečnostní nebo pro řízení dopravy
	CPA 62.01 Služby programování
	CPA 62.02 Poradenské služby v oblasti počítačů
Zemědělský a potravinářský průmysl	HS 8417 – Neelektrické průmyslové a laboratorní pece, včetně neelektrických spalovacích pecí
	HS 8418 – Chladničky, mrazničky aj. chladicí, mrazicí zařízení, čerpadla tepelná
	HS 8419 – Stroje, laboratorní přístroje, pro zpracování materiálů výrobními postupy změnou teploty
	HS 8425 – Kladkostroje a zdvihací zařízení, jiné než skipové výtahy; navijáky a vrátky; zdviháky
	HS 8434 – Dojící stroje a mlékárenské stroje a zařízení
	HS 8436 – Ost. stroje pro zemědělství, lesnictví, včelařství ap., umělé líhně
	HS 8438 – Stroje pro přípravu, výrobu potravin nebo nápojů
	HS 8701 – Traktory a tahače

Zábava a volný čas	HS 9506 – Výrobky a potřeby pro cvičení, gymnastiku aj. sporty
	HS 6101, 6201 – Pánské nebo chlapecké kabáty, pláště, pláštěnky, větrovky, bundy (včetně lyžařských)
	HS 6102, 6202 – Dámské nebo dívčí kabáty, pláště, pláštěnky, větrovky, bundy (včetně lyžařských)
	HS 6116 – Prstové rukavice, palčáky a rukavice bez prstů, pletené nebo háčkované
	HS 6402 – Ost. obuv se zevní podešví a svrškem z kaučuku nebo plastů
	HS 8428 – Ost. zvedací, manipulační, nakládací nebo vykládací zařízení
	Stroje a zařízení pro infrastrukturu zimních sportovišť – zimní haly, lyžařské resorty

Perspektivní obory pro investice

Pro potenciální investice českých firem se jeví jako vhodné následující obory:

- Energetika vč. obnovitelných zdrojů energie (vytápění na biomasu, systémy dálkového vytápění, vodní elektrárny)
- Environmentální technologie (odpadové hospodářství, čističky odpadních vod, sanace ekologických zátěží)
- Služby a ICT
- Automobilový subdodavatelský průmysl
- Dopravní stavby (zejména v souvislosti se stavbou panevrospského koridoru Vc)

Agentura pro podporu zahraničních investic BA (FIPA) uvádí následující sektory jako vhodné pro zahraniční investice:

- autosoučástky
- dřevařský průmysl
- energetika
- finance a bankovníctví
- informační technologie
- kovoprůmysl
- outsourcing služeb
- stavebnictví
- textilní průmysl
- turistika
- zemědělství a potravinářský průmysl

V případě zvažované investice v BA doporučujeme zohlednit specifika podnikatelského prostředí, zejména složitý

legislativní systém, zdoluhavé a nepřehledné administrativní procedury, korupční rizika a nedostatečná dostupnost podnikatelských úvěrů u místních bank (blíže v části 2.5).

Privatizace

Větší část firem ve státním vlastnictví byla již privatizována (asi 60 % malých a středních firem a 30 % velkých podniků). Stát si však nadále udržuje značný vliv na hospodářství prostřednictvím velkých státních podniků (většinou vlastněných entitními a kantonálními vládami) a komunálních firem. Ty kontrolují, vedle obvyklých komunálních služeb, např. oblasti energetiky, těžby, zbrojního průmyslu a dopravní infrastruktury. Podle odhadů pracuje 11 % pracovní síly ve státních firmách. Přestože ty se potýkají s řadou problémů souvisejících s neefektivním řízením, zásadní snížení role státu v ekonomice se neplánuje. Přesto pokračuje proces privatizace menších závodů a majetků státu.

Proces privatizace v BA se vyznačuje značným stupněm decentralizace - různé úrovně státní struktury privatizují svůj majetek samostatně a nekoordinovaně. Obě entity BA i autonomní distrikt Brčko mají vlastní privatizační agentury. Rovněž 10 kantonů Federace Bosny a Hercegoviny má vlastní privatizační agentury.

Privatizační projekty ve Federaci Bosny a Hercegoviny je možné sledovat na [stránce Privatizační agentury Federace BaH](#).

Informaci o stavu **privatizace v Republice srbské** lze nalézt na [stránce Investiční a rozvojové banky RS](#).

5.2 Kalendář akcí

Důležité veletrhy a konference pořádané v Bosně a Hercegovině:

- [Energ](#) (Sarajevo - červen) - tradiční energetický veletrh
- [Renexpo BiH](#) (Sarajevo - říjen) - tradiční konference o obnovitelných zdrojích energie
- [Sarajevo Unlimited](#) (Sarajevo - podzim) - IT konference
- [Mostarski Sajem](#) (Mostar - jaro) - všeobecný veletrh
- [Forward](#) (Banja Luka - zima) - IT konference

Pro informace o plánovaných akcích připravovaných Velvyslanectvím ČR v Sarajevu pište na commerce_sarajevo@mzv.cz.

6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

- 6.1. Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej
- 6.2. Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu
- 6.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku
- 6.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP), významné veletrhy a výstavy v teritoriu
- 6.5. Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 6.6. Trh veřejných zakázek
- 6.7. Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka
- 6.8. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk(y), státní svátky, pracovní a prodejní doba
- 6.9. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)
- 6.10. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR
- 6.11. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

6.1 Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

V BA existuje několik tisíc převážně malých a středních obchodních firem, které se zabývají jak exportem a importem, tak domácím velkoobchodem i maloobchodem. Část těchto firem je pozůstatkem předválečných podniků zahraničního obchodu nebo velkých výrobních podniků. Další částí jsou soukromé firmy vzniklé v průběhu války a v neposlední řadě jsou zde dnes etablovány i filiálky zahraničních obchodních řetězců, převážně z Chorvatska nebo Srbska.

Využívání místních obchodních zástupců je rozšířené a zvláště pro firmu s malými zkušenostmi z tohoto teritoria může být kvalitní obchodní zástupce klíčový pro úspěšné podnikání. Bohužel je běžné, že jeden obchodní zástupce reprezentuje současně několik firem, které si svým výrobním programem konkurují a je jen na zástupci, kterou z nich upřednostní. Je proto nezbytné mít všechny podmínky a požadavky na obchodního zástupce přesně stanoveny ve smlouvě o zastupování. Zdejší obchodní zástupci často požadují exkluzivní zastoupení na dobu neomezenou. Doporučuje se mít dohodu na zkušební dobu, např. jednoho roku.

Vzhledem k velké míře fragmentace trhu BA doporučujeme při výběru místního prostředníka zohlednit, v jaké části země plánuje firma působit. Obchodník působící v Sarajevu může mít slabší postavení v druhé entitě BA, tj. Republice srbské, a naopak.

6.2 Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu

Vývozní a dovozní podmínky v BA a celý celní systém byly postupně přizpůsobeny principům Světové obchodní organizace (WTO) a to i přesto, že BA zatím členem WTO není. Aktuální [Zákon o celní politice BA](#) byl přijat v r. 2004 byl zveřejněn v Úředním věstníku BA č. 57/04. Výrobky jsou zahrnuty do nomenklatury SITC.

Zákon o celní politice reguluje základní složky systému na ochranu celního prostoru BA, práva a povinnosti všech účastníků celního řízení, celní teritoria, celní linie, celní pohraniční zóny, celní dohled, celní sklady a jiné pojmy. Celní tarify jsou stanoveny v souladu se závazky podle mezinárodních smluv a pravidel WTO. Aktuální celní sazebník je zveřejněn na stránkách [Správy pro nepřímé zdanění](#).

Evropská unie podepsala s Bosnou a Hercegovinou dne 16. června 2008 v Lucemburku Stabilizační a asociační dohodu, která vstoupila v platnost v r. 2015. Na základě dohody došlo k postupnému vytvoření zóny volného obchodu mezi EU a

BA. Na velkou část zboží z EU se tak uplatňuje nulová celní sazba.

6.3 Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Aktuální informace o typech, registraci a fungování podnikatelských subjektů v BA je možné získat na webové stránce [Agentury pro podporu zahraničních investic \(FIPA\)](#).

Zahraněční subjekt může v BA založit reprezentační kancelář za účelem provádění výzkumu trhu, informační a propagační činnosti a za účelem vlastního zastoupení. Zastoupení nemá statut právnické osoby, tj. reprezentační kancelář nemůže uzavírat dohody jménem svého zakladatele s výjimkou zastupování zahraničních společností a letecké dopravy. Reprezentační kancelář může začít fungovat ihned po zapsání do registru, který vede Ministerstvo zahraničního obchodu a ekonomických vztahů (MOFTER). MOFTER musí rozhodnout o žádosti o zápis do rejstříku do 10 dnů ode dne jejího podání. Další informace na [webu FIPA](#).

Postup při založení společnosti s ručením omezeným (d.o.o.) se zahraničním kapitálovým podílem je v obou entitách BA upraven odlišně. Aktuálně platný postup pro obě entity je zveřejněn na následující [webové stránce FIPA](#). Před každou realizací doporučujeme konzultovat aktuální situaci s místními právními kancelářemi (indikativní seznam právních kanceláří je možné najít např. [zde](#)). Je třeba počítat s tím, že zejména ve Federaci Bosny a Hercegoviny může být proces registrace zdlouhavý.

6.4 Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP), významné veletrhy a výstavy v teritoriu

V BA probíhá propagace zboží v zásadě standardním způsobem obvyklým v EU. Znamená to využívání velkoplošných billboardů, novinové inzerce, reklamních spotů v komerčních TV a rozhlasových stanicích, nabídka na internetu, přímá nabídka zboží, podomní prodej, atd. Výrobky dovážené ze zahraničí jsou doprovázeny (přejatou) zahraniční reklamou. Zboží je možné na internetu v omezené míře také objednat, ale on-line prodej prostřednictvím e-shopů zatím není tak rozvinutý jako v ČR.

Mladá generace vyhledává značkové zboží (světové „brands“), za které je ochotna zaplatit i vysokou cenu. Zboží spotřebního charakteru a potravin se v nemalém množství prodávají na nejrůznějších otevřených trzích.

6.5 Problematika ochrany duševního vlastnictví

V oblasti práv duševního vlastnictví je BA vázána všemi základními mezinárodními úmluvami (Revidovaná úmluva Bernská, Pařížská úmluva, Stockholmský závěrečný akt, Smlouva o patentové spolupráci – PCT, Madridská úmluva o obchodních známkách, Locarnská smlouva o průmyslových vzorech, Lisabonská úmluva o označení původu), ke kterým přistoupila ihned po svém vzniku v roce 1992 nebo v následujících letech (do roku 1997).

Vnitrostátní legislativa v těchto oblastech (pochází z let 2002–2004 a byla připravována buď přímo secondovanými experty ze států EU, nebo s jejich významnou účastí) je již těmito mezinárodně smluvními závazky přizpůsobena, jakož i aproximována příslušné legislativě EU. Internetové domény (koncovka .ba) jsou registrovány na jednoleté či dvouleté období s možností prodloužení, i opakovaného, vždy o stejné období.

Zodpovědným orgánem je [Institut duševního vlastnictví BA](#), který má ve svém portfoliu agendu práv průmyslového a duševního vlastnictví, včetně udělování patentů, ochranných známek, průmyslových vzorů apod.

Stížnosti českých subjektů na porušování jejich práv duševního vlastnictví místními subjekty jsou ojedinělé.

6.6 Trh veřejných zakázek

Při zadávání veřejných zakázek je rozhodující způsob financování.

Současná úprava stanoví, že pokud zakázku financuje stát – přímo či prostřednictvím některé své instituce – musí být vyhlášeno veřejné výběrové řízení. Při vyhodnocování nabídek se kromě např. cenové výhodnosti často upřednostňují domácí firmy nebo konsorcia, jejichž členy jsou domácí firmy.

V případě, že veřejnou zakázku financuje zahraniční donor, zasílá výzvu k účasti na výběrovém řízení a vyhodnocuje je sám nebo jím pověřená organizace.

Na téměř všech státních institucích existují tzv. PIU (Project Implementation Unit). Jsou to útvary, které vydávají dokumentaci k tendrům a kontrolují celý průběh tendrového řízení.

Veřejné zakázky v BA lze sledovat na stránkách [Portálu veřejných zakázek](#), která provozuje oficiální elektronickou „nástěnku“ veřejných zakázek v Bosně a Hercegovině.

6.7 Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka

Obchodní spory se řídí ustanoveními entitních Obchodních zákoníků a současně dojednanými obchodními podmínkami ve smlouvě. Jakékoli smlouvy s místními firmami by měly obsahovat jednoznačně formulované soudní doložky s určením příslušného soudu v jedné, druhé nebo třetí zemi, popř. možnost řešení sporu arbitráží (doporučené).

Místní trh vykazuje výrazná regionální specifika. Nelze téměř počítat s tím, že obchodní jednání s partnerem z BA bude možné realizovat pouze prostřednictvím e-mailu. Nezbytné je připravit se na osobní návštěvy a zdlouhavá jednání. Věrohodnost garancí ze strany BA partnera je vždy nutné prověřit. Státní garance (na úrovni celostátní vlády, nebo centrální banky) se vystavují jen výjimečně, a to pouze pro významnější zakázky, jejich získání trvá měsíce. Garance komerčních bank je třeba prověřovat. Liberální zákon pro vznik i zánik firmy umožňuje fingované bankroty a nepřehledné finanční toky. Všudypřítomná je politicko-hospodářská provázanost, přežívají také silné rodinné vazby (nepotismus). Jakákoliv obchodní operace s BA by měla být zajištěna kvalitním pojištěním z české strany. U velkých zakázek je nutno pracovat s pojištěním zakázek v zahraničí, které poskytuje např. EGAP.

V BA i nadále existuje poměrně **vysoké riziko k investování** (OECD je hodnoceno zařazením do skupiny 7 ze 7):

- nedostatečná harmonizace předpisů mezi státem, entitami, kantony a municipalitami
- politická nejistota a sociální tenze
- špatná vymahatelnost práva, dluhů
- nedostatek kvalitních informací, statistik
- ozšířená korupce a šedá ekonomika

- legislativa dosud není plně harmonizována se standardy EU
- četné administrativní překážky pro podnikání
- neregulovaný trh, nefér konkurenční boj
- pozemkové knihy neexistují nebo jsou v nevyhovujícím stavu (katastr nemovitostí není centralizovaný)

Platební morálka je obecně na nízké úrovni. Otevírání akreditivu se kvůli administrativě často protahuje a je díky vyššímu riziku relativně drahé. Je třeba znovu zdůraznit, že bez pojištění je jakákoliv obchodní operace v BA značně riskantní. Výjimkou nejsou ani operace financované silným zahraničním subjektem.

Zcela běžně a pravidelně je požadován odklad plateb, obvykle na tři až šest měsíců. Výjimkou je zvláště lukrativní a dobře prodejné zboží. Obchodníci v BA (zvláště ve Federaci Bosny a Hercegoviny) jsou zvyklí na zahraniční finanční dary nebo na dlouhodobé měkké úvěry. Může se proto stát, že BA partner poskytnutý úvěr považuje za dar nebo grant.

Garance na platby ze strany vlády BA, entitních vlád nebo Centrální banky BA jsou poskytovány jen výjimečně, a to pouze na strategické zakázky. Jedná se o zdlouhavý proces.

6.8 Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk(y), státní svátky, pracovní a prodejní doba

Místní zvyklosti

Terciární sféra (obchod a služby) je v BA podstatným zdrojem státních příjmů, vyvíjí v ní činnost převažující část podnikatelských subjektů. V BA dosud neexistuje obchodní zákoník ani obchodní právo jako ucelené právní odvětví s ustálenou judikaturou. V praxi se uzavírají různé modifikované kontrakty dle občanského zákoníku pocházejícího ještě z období SFRJ; ve vztazích se zahraničními partnery je možné uzavírat smlouvy podle cizího, tj. i českého právního řádu. Takto sestavené smlouvy jsou na území BA uznávané a závazky z těchto smluv soudně vymahatelné. Přesto je nutné k obchodům přistupovat obezřetně a důsledně zvažovat veškerá rizika.

Ze strany bosenských partnerů je kladen důraz na profesionální úroveň jednání. Příprava k obchodnímu jednání by měla zahrnovat důkladné seznámení se s teritoriem a všemi jeho specifiky včetně politických a historických. Jednou z možností je též najít si místních specifik znalého BA obchodního zástupce. Při jeho výběru je nutno přihlídnout též k jeho etnické příslušnosti podle toho, ve které části BA chce česká společnost působit.

Prezentaci své společnosti může český exportér/investor připravit ve spolupráci s entitními hospodářskými komorami v BA, ale zde není vždy zárukou, že se sejdou přesně ti partneři, které by prezentující společnost potřebovala. Vhodnější je požádat hospodářskou komoru v BA o adresy několika odpovídajících partnerů, které zástupci české strany nejprve kontaktují e-mailem a posléze osobně navštíví a provedou na místě i prezentaci. Bosenský partner pak zpravidla ochotně přebírá úlohu hostitele a je vstřícný.

Na začátku obchodního jednání je vhodné zdůraznit zájem o dlouhodobý obchodní vztah. Důležité je získat si obchodního partnera po lidské stránce, např. poukazem na společné zájmy, dějiny, blízkost mentality a jazyka aj. Pokud se tato část jednání dobře zvládne, jde technická i obchodní část jednání celkem snadno. V současné době jsou v BA české společnosti přijímány pozitivně, obvykle navazují na dřívější dobré obchodní vztahy z období existence SFRJ a někdy i na společnou historii v době Rakouska-Uherska. Čeští partneři mají v BA renomé vysoké odbornosti a profesionality.

Témata na úvod mohou být různá – především všeobecně konverzační. Obsah není příliš důležitý, mohou se objevit také osobní dotazy ze strany bosenského partnera, například na průběh cesty, na délku pobytu v BA. Zpravidla následuje výměna názorů na povahu a důsledky společenských a politických změn v ČR a BA po roce 1989. V rozhovoru je pak

vhodné vzpomenout kontakty s bývalou Jugoslávií před válkou v letech 1992–1995. Při úvodním jednání se však nedoporučuje zavádět řeč na téma války, náboženství či vzájemných vztahů etnických skupin a politických stran v BA .

Jako místo jednání je vhodné zvolit sídlo BA partnera, což umožňuje vytvořit si dostatečnou představu o možnostech partnera a seznámit se na místě s technickým zázemím jeho společnosti. Neformální část jednání lze následně přenést do příjemného prostředí některé z typických místních restaurací, vždy však až po dohodě s partnerem. Pozvání do restaurace není podmínkou, bývá spíše krokem k potvrzení dosaženého výsledku jednání.

Ve státě se používají tři oficiální jazyky – bosěnština, srbština a chorvatština. Z našeho pohledu se jedná o tři nepříliš odlišná nářečí stejného jazyka, známého před válkou jako srbochorvatština. Vládní dokumenty vycházejí ve všech třech jazykových verzích. Používání názvů oficiálních jazyků je značně zpolitizováno, v hovoru se doporučuje mluvit o „místním“ jazyce. Při tlumočení lze uplatnit jakoukoli variantu. Při sepisování obchodních smluv se doporučuje použít třetí jazyk (obvykle angličtinu) a překlady do jazyků obou partnerů nechat autorizovat. Je nutné požadovat, aby autorizovaný překlad byl opatřen razítkem soudního překladatele pro daný jazyk. Obchodní jednání lze zpravidla vést i přímo v angličtině, někdy i v němčině. Není výjimkou setkat se s návrhem také v italštině, ruštině a občas i v jiných světových jazycích.

Používání titulů při jednání není podmínkou.

Jednání není obvyklé zahajovat časně ráno, využívá se běžně doba od 9 do 17 hodin. Délka jednání je minimálně hodinová a je nutno počítat s prodlevami. V takovém případě je vhodné mít mobilní telefonní kontakt na obchodního partnera a na odchylkách v časovém harmonogramu jednání se dohodnout. Během jednání je běžné malé občerstvení. Vžitou tradicí bosenských partnerů je nabídnout kávu. Pokud je zájem o neformální setkání s obchodním partnerem, obvykle se to vyjadřuje pozváním na kávu, i když pak na druhu konzumovaného nápoje vůbec nezáleží.

Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky

Bosenština, srbština a chorvatština jsou dnes na území BA uznávány jako samostatné a rovnoprávné oficiální jazyky. Rozdíly v mluvené formě jsou nevýznamné, v bosenštině a chorvatštině se píše latinkou, v srbštině převážně cyrilicí. Srbština v BA se od srbštiny v Srbsku liší především tím, že jde o tzv. ijekavskou verzi, tj. bližší chorvatštině. Pro chorvatštinu (a v menší míře i pro bosenštinu) jsou patrné silné tendence ke kodifikaci nových nebo regionálních výrazů s cílem zdůraznit národnostní specifičnost; tento trend se také odráží v jazyce úředních dokumentů a ve školních učebnicích.

Nejrozšířenějším cizím jazykem, vyučovaným na většině základních škol v BA, je angličtina.

Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba

Bosna a Hercegovina nemá na celostátní úrovni zákonnou úpravu státních svátků. V každé entitě se tudíž slaví jiné svátky.

Mezi pravidelně slavené sekulární svátky patří:

- 1. a 2. leden – Nový rok - slaví se v obou entitách
- 9. leden – Den státnosti RS – respektovaný jen v RS v BA
- 1. březen – Den nezávislosti – respektovaný jen ve FBA
- 1. a 2. květen – Svátek práce - slaví se v obou entitách
- 21. listopad – Den státnosti (podpis Daytonské dohody) – respektovaný jen v RS v BA
- 25. listopad – Den státnosti – respektovaný jen ve FBA

Kromě uvedených státních svátků se dodržují náboženské svátky, a to především v oblastech, kde tvoří dané etnikum

(které v BA do velké míry zároveň implikuje náboženskou příslušnost) většinu. Mezi pravidelně slavené náboženské svátky patří zejména:

- katolické Vánoce a Velikonoce (Chorvati)
- pravoslavné Vánoce a Velikonoce (Srbové)
- Ramazan bajram a kurban bajram (Bosňáci)

Během svátků bosenské entitní, kantonální a obecní instituce nepracují. Celostátní instituce o svátcích mohou pracovat (konkrétně v případech, kdy jde o náboženské svátky či o ty sekulární svátky, které neuznává jedna z entit), ovšem fungování těchto institucí je v dané dny omezené (celostátní instituce mají nejvíce etnicky smíšeného personálu a jsou o těchto svátcích tudíž personálně oslabené).

V případě, že datum sekulárního svátku spadá na neděli, je zvykem prohlásit za nepracovní rovněž následující pondělí.

Pracovní doba ve státních institucích i ve firmách bývá od pondělí do pátku v době od 8:00 do 16:00.

Prodejní doba je od pondělí do neděle v rozmezí od 8:00 do 22:00, jednotlivé obchody si stanovují otevírací dobu individuálně dle předmětu prodeje.

6.9 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)

K cestování do BA je potřeba:

- platný cestovní doklad nebo platný občanský průkaz
- pro cestující vlastním vozidlem zelená karta pro motorová vozidla vydaná v ČR s vytištěným kódem země (BIH)

Vstup a pobyt na území Bosny a Hercegoviny do 90 dnů je bezvízový. Pokud je ovšem účelem pobytu výdělečná činnost, je nutno zažádat po příjezdu na místně příslušném oddělení Cizinecké policie BA o povolení k pobytu a o pracovní povolení.

Pokud pobyt přesahuje 24 hodin, platí pro všechny cizince přihlašovací povinnost (nejpozději do 24 hodin) na cizinecké policii BA, jejíž pobočky jsou ve všech větších městech. V praxi se plnění této povinnosti obvykle nevyžaduje. Při ubytování v hotelu zajišťuje přihlášení správa hotelu, při ubytování v soukromí za něj dle zákona zodpovídá ubytovatel.

Celní předpisy pro běžné turistické cesty jsou podobné jako v ČR. Neexistují obecná množstevní omezení na dovoz ostatního zboží. Upozorňujeme však na nejednotnost v zákonných normativních, určujících podmínky pro dovoz i vývoz komerčního zboží v jednotlivých částech BA (např. dovozní přírážky, lhůty k proclení).

K dovozu a vývozu domácích zvířat je nutný Evropský zdravotní průkaz (tzv. evropský pas). Psi musí být označeni čipem, který jim může být voperován již v ČR nebo i u libovolného veterináře v BA. V Sarajevu působí několik veterinářů, jejichž služby jsou na české úrovni.

Dovoz a vývoz valut a místní měny nemá stanovená omezení. Nepožaduje se prokazování finančního zajištění, ani povinná směna valut. ČSOB v některých svých pobočkách v Praze (Na příkopech, Senovážné nám.) směřuje konvertibilní marky. V Sarajevu směřuje české koruny např. Raiffeisenbank, SBERBank nebo UniCredit Bank.

Bankomaty (na karty VISA, Master Card, American Express) se nacházejí ve všech větších městech. Ve větších

supermarketech, obchodních centrech a na většině benzínových pump je možné platit kartami přímo. Možnost platby platebními kartami stále roste, v menších městech však stále zůstává omezená. Pro cesty mimo větší města proto doporučujeme mít s sebou dostatečné množství hotovosti, nejlépe v nižších hodnotách bankovek. Ze zahraničních měn je nejpraktičtější mít u sebe EUR, které lze na BAM díky fixnímu kurzu vyměnit v kterékoliv bance a v turisticky exponovaných místech (Sarajevo, Mostar) i ve směnárnách za poplatek.

Podle „Zákona o devizovém obchodování“ č. 01-02-433/10 je placení v EUR omezeno v maloobchodu a restauračních službách, výjimku tvoří turistické a hotelové služby, služby na letištích a dálnicích, prodej přes konsignační sklady a jízdenky a letenky prodávané přes turistické kanceláře. Na některých turisticky exponovaných místech je ale EUR přijímáno prakticky bez omezení.

Pobočky American Express nebo Western Union působí v Sarajevu, Banja Luce a Mostaru a garantují mezinárodní převod peněz v řádu hodin.

Ve FBA i v RS v BA musí plátcí DPH používat registrační pokladny. Kupující jsou ze zákona povinni od prodejců žádat daňový doklad z registrační pokladny (v místním jazyce „fiskalni račun“). Pokud daňová kontrola zjistí, že kupující v okruhu 50 m (ve FBA), resp. 20 m (v RS v BA) od prodejny nemá u sebe daňový doklad za uskutečněný nákup, může kupujícího pokutovat částkou 50 BAM.

Velvyslanectví BA v ČR se nalézá na adrese Opletalova 27, Praha 1, telefonní spojení 00420 22 44 22 510, faxové spojení 00420 22 44 22 511.

6.10 Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

Zaměstnávání zahraničních pracovníků upravuje Zákon o zahraničních investicích (viz část 2.6). Zákon je velmi liberální a zaručuje zahraničním investorům v podstatě stejné podmínky jako domácím. Kromě zaměstnávání zahraničních pracovníků umožňuje také volný transfer kapitálu v kterékoli valutě a osvobozuje zahraniční investice od cla.

Občané ČR a další cizinci, pokud chtějí být v BA zaměstnaní, potřebují pracovní povolení. Podmínky stanoví [Zákon o cizincích](#) (Úřední věstník č. 88/2015). Vybrané skupiny pracovníků (vyjmenovává je čl. 77 zákona) mohou v BA pracovat do 90 dnů ročně bez pracovního povolení, musí však dopředu svou práci nahlásit Službě pro cizinecké záležitosti na stanoveném [formuláři](#), zaplatit administrativní poplatek a dostat písemné potvrzení. Tato procedura se vztahuje i na zaměstnance českých firem, kteří přijíždějí jako montéři instalovat dodané zařízení.

6.11 Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Doporučujeme pořídit si před cestou zdravotní pojištění.

V BA existují paralelně veřejná zdravotní zařízení (nemocnice a obecní domy zdraví) a soukromé polikliniky. V soukromých zdravotnických zařízeních je běžné platit péči v hotovosti.

V případě akutního onemocnění nebo úrazu při pobytu v BA má občan ČR, který disponuje v ČR zdravotním pojištěním, na základě dvojstranných dohod mezi ČR a BA nárok na poskytnutí bezplatné bezodkladné zdravotní péče ve veřejném zdravotnickém zařízení.

7. Kontakty

Podkapitoly:

- 7.1. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 7.2. Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)
- 7.3. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)
- 7.4. Internetové informační zdroje

7.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Velvyslanectví České republiky v Bosně a Hercegovině

Franjevačka 13, 71000 Sarajevo, Bosna a Hercegovina

www.mzv.cz/sarajevo

Konzulární oddělení - v sídle velvyslanectví

Pracovní doba ZÚ:

- pondělí – čtvrtek: 8:00–17:00 hod.
- pátek: 8:00–14:30 hod.

Úřední hodiny konzulárního oddělení pro veřejnost:

- pondělí – čtvrtek: 10:00–12:00 hod.

Telefonní spojení:

- ústředna: 00387 33/587 050
- Konzulární oddělení: 00387 33/587 061
- Konzulární pohotovost: 00387 66 906 195

Faxové spojení (sekretariát + konzulární odd.): 00387 33/587 060

E-mail: sarajevo@embassy.mzv.cz

E-mail (obchodně - ekonomický úsek): commerce_sarajevo@mzv.cz

Působnost ZÚ Sarajevo (diplomatická a konzulární): Bosna a Hercegovina

Vedoucí zastupitelského úřadu: Ing. Ivana Hlavsová, mimořádná a zplnomocněná velvyslankyně

7.2 Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

Odbor států jižní a jihovýchodní Evropy (OJVE)

Loretánské náměstí 5

118 00 Praha 1 - Hradčany

telefon: +420 224 183 197

web: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/kontakty.html>

Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky

Na Františku 32

110 15 Praha 1

Odbor zahraničně-ekonomických politik I (OZEP I)

Email: ozep-evropa@mpo.cz

tel.: +420 224 851 111

fax: +420 224 811 089

web: <http://www.mpo.cz/cz/kontakt.html>

V BA není kromě **Velvyslanectví České republiky** v Sarajevu žádné další zastoupení českých institucí.

7.3 Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchrana, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

- Společné předčíslí země: +387
- Policie: 122
- Hasiči: 123
- Záchraná služba: 124
- Taxislužba v Sarajevu: 033 1515 (Sarajevo taxi), 033 663 555 (Žuti taxi), 033 760 600 (Crveni taxi), 033 1516 (Samir i Emir taxi), 033 570 900 (Kale taxi), 033 1522 (Paja taxi), 033 531 200 (Boss taxi)
- Odtahová služba: 1282 (FBA), 1285 (RS v BA), 1288 (Chorvaty osídlené oblasti BA)
- Informace o telefonních číslech: 1182 (FBA), 1185 (RS v BA) 1188 (Chorvaty osídlené oblasti BA)
- Mezinárodní telefonní ústředna: 1200, 1201

7.4 Internetové informační zdroje

Instituce Bosny a Hercegoviny:

- Předsednictvo BaH (kolektivní hlava státu) www.predsjednistvobih.ba
- Parlament Bosny a Hercegoviny www.parlament.ba
- Rada ministrů (celostátní vláda) www.vijeceministara.ba
- Ministerstvo zahraničních věcí www.mvp.gov.ba
- Ministerstvo zahraničního obchodu a ekonomických vztahů www.mvteo.gov.ba
- Ministerstvo dopravy a komunikací www.mkt.gov.ba
- Ministerstvo pro lidská práva a uprchlíky www.mhrr.gov.ba
- Ministerstvo financí www.mft.gov.ba
- Ministerstvo bezpečnosti www.msb.gov.ba
- Ministerstvo pro občanské záležitosti www.mcp.gov.ba
- Ministerstvo spravedlnosti www.mpr.gov.ba
- Ministerstvo obrany www.mod.gov.ba
- Ředitelství pro evropskou integraci www.dei.gov.ba
- Úřad pro nepřímé zdanění (správce nepřímých daní v celé BaH) www.uino.gov.ba
- Agentura pro jištění a úvěrování vývozu (obdoba ČEB a EGAP) www.iga.gov.ba
- Agentura pro podporu zahraničních investic BaH (obdoba CzechInvest) www.fipa.gov.ba
- Agentura pro statistiku BaH (státní statistický úřad) www.bhas.ba
- Agentura pro státní službu (zajišťuje najímání a školení státních zaměstnanců) www.ads.gov.ba
- Agentura pro regulaci komunikací (obdoba ČTÚ a RRTV) www.cra.ba
- Agentura pro jištění depozit (obdoba Fondu pojištění vkladů) www.aod.ba
- Ředitelství pro civilní letectví (obdoba Ředitelství letového provozu) www.bhdca.gov.ba
- Ředitelství pro ekonomické plánování www.dep.gov.ba
- Komise pro koncese (povolení k exploataci přírodního bohatství) www.koncesijebih.ba
-

Kontrolní úřad (obdoba Nejvyššího kontrolního úřadu) www.revizija.gov.ba

- Ústavní soud www.ccbh.gov.ba
- Soud Bosny a Hercegoviny (jediná obecná soudní instance na celostátní úrovni, zabývá se válečnými zločiny, organizovaným zločinem a dalšími významnými zločiny) www.sudbih.gov.ba
- Státní zastupitelství Bosny a Hercegoviny (působí při Soudu Bosny a Hercegoviny) www.tuzilastvobih.gov.ba
- Státní agentura pro vyšetřování a ochranu (policejní orgán, vyšetřující závažné trestné činy a poskytující ochranu svědkům) www.sipa.gov.ba
- Hraniční policie Bosny a Hercegoviny www.granpol.gov.ba
- Služba pro cizinecké záležitosti (obdoba Cizinecké policie) www.sps.gov.ba
- Centrální banka www.cbbh.gov.ba
- Ústřední volební komise www.izbori.ba
- Úřad ombudsmana www.ombudsmen.gov.ba
- Zahraničně-obchodní komora Bosny a Hercegoviny www.komorabih.ba
- Agentura pro prevenci korupce a koordinace boje proti korupci www.apik.ba

Instituce Federace Bosny a Hercegoviny:

- Prezident FBaH www.predsjednikfbih.gov.ba
- Vláda FBaH www.fbihvlada.gov.ba
- Parlament FBaH www.parlamentfbih.gov.ba
- Ministerstvo vnitra FBaH www.fmup.gov.ba
- Ministerstvo financí FBaH www.fmf.gov.ba
- Ministerstvo dopravy a komunikací FBaH www.fmpik.gov.ba
- Ministerstvo spravedlnosti FBaH www.fmp.gov.ba
- Ministerstvo energetiky, hornictví a průmyslu FBaH www.fmeri.gov.ba
- Ministerstvo práce a sociální politiky FBaH www.fmrsp.gov.ba
- Ministerstvo pro vysídlené osoby a uprchlíky FBaH www.fmroi.gov.ba
- Ministerstvo pro otázky válečných veteránů a invalidů FBaH www.fmbi.gov.ba
- Ministerstvo zdravotnictví FBaH www.fmoh.gov.ba
- Ministerstvo vzdělání a vědy FBaH www.fmon.gov.ba
- Ministerstvo kultury a sportu FBaH www.fmks.gov.ba
- Ministerstvo obchodu FBaH www.fmt.gov.ba
- Ministerstvo pro územní plánování FBaH www.fmpu.gov.ba
- Ministerstvo zemědělství, vodohospodářství a lesnictví FBaH www.fmpvs.gov.ba
- Ministerstvo rozvoje, podnikání a řemesel FBaH www.fmrpo.gov.ba
- Ministerstvo životního prostředí a cestovního ruchu FBaH www.fmoit.gov.ba
- Centrum pro rovnost pohlaví FBaH www.fgenderc.com.ba
- Statistický úřad FBaH www.fzs.ba
- Meteorologický ústav FBaH www.fhmzbih.gov.ba
- Ústav pro plánování rozvoje FBaH www.fzzpr.gov.ba
- Agentura pro privatizaci FBaH www.apf.com.ba
- Agentura pro bankovníctví FBaH (vykonává bankovní dohled na území FBaH) www.fba.ba
- Komise pro cenné papíry FBaH www.komvp.gov.ba
- Registr cenných papírů FBaH www.rvp.ba
- Kontrolní úřad FBaH www.saifbih.ba
- Kancelář pro dohled nad pojišťovnami FBaH www.nados.ba
- Obchodní komora FBaH www.kfbih.com
- Ústavní soud FBaH www.ustavisudfbih.ba
- Archiv FBaH www.arhivfbih.gov.ba
- Státní zastupitelství FBaH <http://ftbih.pravosudje.ba>
- Federální úřad civilní ochrany FBaH www.fbihvlada.gov.ba/fucz

- Federální úřad pro inspekci FBaH (obdoba ČOI, ČZPI a dalších inspektorátů) www.fuzip.gov.ba
- Daňová správa FBaH (správa přímých daní na území FBaH) www.pufbih.ba
- Agentura pro státní službu FBaH (zabývá se výběrem a školením státních zaměstnanců ve FBaH) www.adsfbih.gov.ba
- Sarajevská burza www.sase.ba
- Ředitelství silnic FBaH (správa silnic na území FBaH) www.jpdcfbh.ba
- Dálnice FBaH (správa dálnic na území FBaH) www.jpautoceste.ba

Instituce Republiky srbské v Bosně a Hercegovině:

- Prezident RS www.predsjednikrs.net
- Vláda RS (portál pro všechna ministerstva RS a dále mj. pro správu civilní ochrany a gender centrum RS) www.vladars.net
- Národní shromáždění RS www.narodnaskupstinars.net
- Republikový závod pro statistiku (statistický úřad RS) www.rzs.rs.ba
- Meteorologický ústav RS www.rhmzrs.com
- Investičně-rozvojová banka RS (zprostředkovává mj. privatizaci státních podniků) www.irbrs.net
- Agentura pro bankovníctví RS (vykonává bankovní dohled na území RS) www.abrs.ba
- Komise pro cenné papíry RS www.secrs.gov.ba
- Registr cenných papírů RS www.crhovrs.org
- Hlavní služba pro revizi veřejného sektoru RS (obdoba NKÚ) www.gsr-rs.org
- Úřad pro dohled nad pojišťovnami RS www.azors.rs.ba
- Ústavní soud RS www.ustavnisud.org
- Archiv RS www.arhivrs.org
- Prokuratura RS (státní zastupitelství) <http://rt-rs.pravosudje.ba>
- Inspektorát RS (obdoba ČOI, ČZPI a dalších inspektorátů) www.inspektorat.vladars.net
- Daňová správa RS (správa přímých daní na území RS) www.poreskaupravars.org
- Agentura pro státní službu RS (zabývá se výběrem a školením státních zaměstnanců ve RS) www.adu.vladars.net
- Agentura pro rozvoj malého a středního podnikání RS www.rars-msp.org
- Banjalucká burza www.blberza.com
- Komise pro koncese RS www.koncesije-rs.org
- Hospodářská komora RS www.komorars.ba
- Ředitelství silnic RS (správa silnic na území RS) www.putevirs.com
- Dálnice RS (správa dálnic na území RS) www.autoputevirs.com

Adresy významných institucí

- Ministerstvo zahraničních věcí BA, Musala 2 71000 Sarajevo
- Ministerstvo zahraničního obchodu a hospodářských vztahů BA, Musala 9 71000 Sarajevo
- Agentura pro podporu zahraničních investic – FIPA, Branilaca Sarajeva 21/III 71000 Sarajevo
- Zahraničně-obchodní komora BA, Branislava Đurđeva 10 71000 Sarajevo
- Hospodářská komora RS v BA, Đure Daničića 1/2 78000 Banja Luka
- Hospodářská komora FBA, Branislava Đurđeva 10 71000 Sarajevo